

WATERSCHOOL

Průzkum: Pití, kvalita vody a přístup k vodě v partnerských zemích

1

(PDF ke stažení a tisku)

Obsah

Pití, kvalita vody a přístup k vodě ve školách partnerských

zemí.....	3
Situace v Evropě	3
Rakousko	4
Bulharsko	6
Česká Republika	9
Německo	11
Itálie	13
Slovinsko	15
Spojené Království	17

© Copyright 2019 Waterschool Consortium (www.waterschools.eu/partner)

All rights reserved.

This document is licensed to the public under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License. This license lets you (as other party) remix, tweak, and build upon this work non-commercially, as long as you credit Waterschool project partners and license your new creations under the identical terms.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0>

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Konzumace vody, kvalita vody a přístup k vodě ve školách partnerských zemí

Průzkum popisuje **údaje o zdraví** (obezita, nadváha, kazy) a **situaci v konzumaci nápojů a chování dětí a dospívajících** v partnerských zemích projektu (Rakousko, Bulharsko, Česká republika, Německo, Itálie a Velká Británie). Existuje také přehled o **kvalitě pitné vody** a dostupnosti čisté vody ve školách a školách. Zajímalo nás také, zda existují **předpisy a požadavky na dostupnost nápojů ve školách** (např. omezení obsahu cukru nebo sladidel, požadavky na umístění prodejních automatů).

Situace v Evropě

Faktem je, že u dětí a mládeže v Evropě, stále existuje znepokojivá míra nadváhy a obezity. Podle odhadů z WHO pro dozor nad dětskou obezitou má jedno ze tří dětí v EU ve věku 6-9 let nadváhu nebo obezitu. Přestože v některých zemích byl zaznamenán výrazný pokles výskytu nadváhy a obezity - např. v Itálii a Slovinsku. V jiných zemích, např. Bulharsko, ale riziko stále roste. Spotřeba sladkých nealkoholických nápojů zvyšuje riziko nadváhy nebo obezity. Propagace konzumace kohoutkové vody - alespoň ve škole - jsou účinnými opatřeními ke snížení nadváhy.

V akčním plánu EU pro dětskou obezitu na období 2014–2020 se uvádí, že by měly být upřednostněny iniciativy zaměřené na zajištění čerstvé pitné vody pro děti a mládež ve školách - na podporu zdraví a jako náhrada za nápoje slazené cukrem. Školy by měly být tzv. „Chráněná prostředí“. Některé z partnerských zemí proto mají přísné předpisy, výdej slazených nápojů je na školách zcela zakázán. Ostatní země zatím nemají žádná omezení týkající se prodeje nápojů slazených cukrem na školách. Téměř v každé zemi se však doporučuje propagace pitné vody.

Většina lidí žijících v EU má dobrý přístup k vysoce kvalitní pitné vodě. Voda z vodovodu je na evropských školách zdarma. Pitná voda v Evropě je odebírána z různých zdrojů, hlavními zdroji jsou podzemní a povrchová voda. Vodní politika EU se zaměřuje na ochranu vodních zdrojů. Rámcová směrnice EU o vodě (RSV) je navržena tak, aby dosáhla dobrého ekologického stavu a umožnila udržitelné využívání vody. Nová směrnice o pitné vodě stanoví, že pitná voda by se měla zlepšit v celé Evropě s přísnějšími limity znečišťujících látek a měla by být dostupná všem občanům.

Zdroje:

WHO 2018: FACTSHEET Childhood Obesity Surveillance Initiative, Highlights 2015-2017, http://www.ceidss.com/wp-content/uploads/2018/05/WH14_COSI_factsheets_Artwork-version.pdf (access: 28.1.2019)

EU Action Plan on Childhood Obesity 2014-2020,

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf (access 28.1.2019)

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/water>

Rakousko

Konzumace nápojů u dětí a dospívajících

Děti ve věku 5 až 10 let nesplňují požadavky správného pitného režimu. Průzkum (behaviorální pozorování) mezi žáky základních škol ukázal, že 60 procent žáků nepije ve škole.

Žáci ve věku 10–12 let pijí dostatečně. Kritická je situace u dívek ve věku 13–14 let. V tomto věku dívky dosahují doporučeného množství konzumace nápojů pouze na 90 procent. 20 až 30 procent dospívajících ve věku 10 až 18 let konzumuje denně sladké limonády. Se začátkem puberty se spotřeba zvyšuje, po 17 letech se opět snižuje. Podrobněji: 25 procent desetiletých dětí (chlapci i dívky) a 25 procent 13 a 15letých chlapců pije sladké limonády denně, zatímco pouze asi 15 procent dívek stejného věku. Průzkum ve vídeňských středních školách (žáci ve věku 10–15 let) ukázal, že dvě třetiny adolescentů pravidelně konzumují nealkoholické nápoje několikrát týdně, polovina z nich denně (33 procent chlapců, 30 procent dívek). 15 procent těchto studentů nikdy nebo zřídka pije vodu.

Zdroje:

Bundesministerium für Gesundheit: Ernährungsbericht 2012.

<https://www.bmgf.gv.at/cms/home/attachments/4/5/3/CH1048/CMS1348749794860/oeb12.pdf> [abgerufen am 8.1.2019].

Swazina, K.R., Nitsch, M. (2011): Evaluationsbericht „Wiener Jause - Essen und Trinken an Volksschulen“ . 1. Zwischenbericht. Ludwig Boltzmann Institute Health Promotion Research. Wien: LBIHPR

HBSC Factsheet 02: Das Ernährungsverhalten österreichischer Schülerinnen und Schüler (HBSC

Ergebnisse 2014) https://www.bmgf.gv.at/cms/home/attachments/9/7/0/CH1444/CMS1427118828092/hbhc_2014_-_factsheet_ernaehrung.pdf [abgerufen am 8.1.2019].

4

Míra obezity, nadváhy a zubního kazu u dětí/mládeže

V Rakousku trpí nadváhou 10 % předškolních dětí (3–6 let) a obézních je 6 % chlapců a 3 % dívek.

Na základní škole vykazují děti nárůst nadváhy. Tak je to u cca 30 % chlapců (8 let) s nadváhou nebo obezitou, z nichž 12 % je obézních nebo extrémně obézních. U dívek určujeme regionální rozdíly od 20,6 % (západ) do 29,1 % (východ Rakouska) s nadváhou nebo obezitou, z nichž 7,4 % je obézních nebo extrémně obézních. Rakouský průzkum stavu zdraví zubů z roku 2016, celostátně ukazuje, že 45 % vyšetřených 6 až 7-letých dětí má zubní kaz. U zubních kazů hraje sociálně-ekonomický status rodiny hlavní roli.

Podle údajů HBSC je 20 % 11letých chlapců s nadváhou nebo obezitou a 16 % dívek. U 13letých je 23 % chlapců a 17 % dívek s nadváhou nebo obezitou. Ve věku 15 let má 19 % chlapců a 10 % dívek nadváhu nebo obezitu. Chlapci mají tendenci mít výrazně vyšší prevalenci ve všech věkových skupinách. Je třeba poznamenat, že údaje HBSC jsou založeny na výšce a hmotnosti hlášené samostatně, a proto mohou podceňovat skutečnou situaci.

Zdroje:

COSI - Childhood Obesity Surveillance Initiative (2017).

https://www.bmgf.gv.at/cms/home/attachments/8/3/3/CH1048/CMS1509621215790/cosi_2017_20171019.pdf [abgerufen am 8.1.2019].

Bodenwinkler A., Sax G., Kerschbaum J. (2017): Länder-Zahnstatuserhebung 2016: Sechsjährige in Österreich. Zahnstatus sechsjähriger Kinder mit und ohne Migrationshintergrund. Gesundheit Österreich, Wien

HBSC Factsheet 02: Das Ernährungsverhalten österreichischer Schülerinnen und Schüler (HBSC

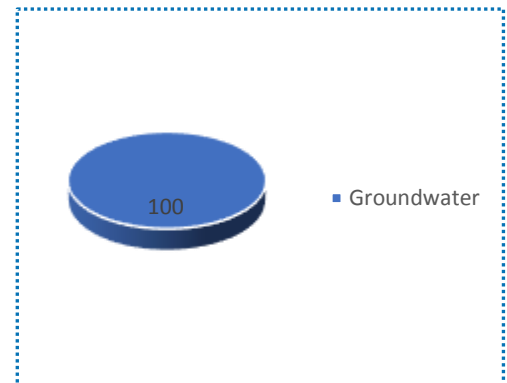
Ergebnisse 2014) https://www.bmgf.gv.at/cms/home/attachments/9/7/0/CH1444/CMS1427118828092/hbhc_2014_-_factsheet_ernaehrung.pdf [abgerufen am 8.1.2019].

Přístup k čisté pitné vodě

Zdroje pitné vody v Rakousku

Podzemní / pramenitá voda: 100%

Rakousko je zemí s velkými zásobami sladké vody s ročním množstvím 12 000 m³ na obyvatele. Potřeba pitné vody může být zcela pokryta chráněnými zdroji podzemních vod. Téměř 92 % obyvatel Rakouska je zásobováno veřejnou pitnou vodou. Zbývajících 8 % je zásobováno soukromými domácími studnami.

Mají školy přístup k bezpečné vodě z vodovodu?

Mateřské školky a školy mají přístup k bezpečné vodě. Kvalita vody musí být sledována, výsledky zkoušek musí být zveřejňovány nejméně jednou ročně. Voda dodávaná do škol, školek a domácností musí být bezpečná. Za zásobování vodou jsou odpovědné obce. Pokud voda zůstane ve vodovodním potrubí po delší dobu, mohou se látky z potrubí dostat do vody. To může být problematické ve školách, kde často po dlouhou dobu - o prázdninách, o víkend - neproudí žádná voda. Ve školách je proto přísná pozornost věnována tomu, aby špinavá voda ráno nebo po víkendu či prázdninách nejprve otekla, než se může pít. Tím je zajištěno, že z kohoutku nepřitéká žádná stojatá voda, ale čerstvá čistá pitná voda.

Zdroje:

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

Österreichischer Trinkwasserbericht,

https://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/2/3/7/CH4111/CMS1069238654727/trinkwasserbericht_20150318.pdf [abgerufen am 8.1.2019].

Infoportal Trinkwasser <https://www.trinkwasserinfo.at/>. With current information on drinking water quality from the Austrian water suppliers.

Trinkwasserverordnung,

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20001483> [abgerufen am 8.1.2019].

Hygieneplan für Österreichische Schulen, <https://bildung.bmbwf.gv.at/schulen/unterricht/hygieneplan.pdf?61ed8y> [abgerufen am 8.1.2019].

5

Existují požadavky nebo předpisy pro pití ve školách?

V mateřských školkách a školách neexistují žádné zvláštní předpisy týkající se konzumace nápojů. Doporučení pro zdravou výživu však obsahují doporučená množství vody denně. Od září 2019 musí být obsah cukru v nápojích prodávaných ve školách nižší než 6,7 g / 100 ml.

Zdroje:

<https://www.sipcan.at/neue-grenzwerte-fuumlr-getraumlnke.html>

Bulharsko

Konzumace nápojů u dětí a dospívajících

Tělo dítěte obsahuje více vody a poměr povrchové plochy k hmotnosti je vyšší u dětí než u dospělých. Proto se voda mnohem snáze vypařuje kůží, což by mohlo snadněji vést k dehydrataci, pokud by nebyly obnoveny ztráty vody. Množství vody, které se doporučuje dětem, závisí na věku, pohlaví, rychlosti růstu, stravě, fyzické aktivitě, zdravotním stavu, teplotě vzduchu atd. Adekvátní příjem tekutin a správná výživa jsou pro děti zvláště důležité. Rovnováha vody a soli je křehká kvůli stále nedokonalým mechanismům termoregulace, nezralosti vylučovacího systému atd. Různé vědecké studie týkající se konzumace tekutin dětmi ve školním věku ukazují, že nepijí dostatečné množství vody. Děti dávají přednost sladkým a syceným nápojům a rodiče si nesprávně myslí, že ovocné a zeleninové šťávy a mléko mohou vodu nahradit. Přestože jsou zdravé, nestačí k dobré vodní rovnováze organismu dítěte, která se snadno dehydratuje. Špatná výživa a dehydratace zvyšují riziko nemocí, jako je cukrovka, kardiovaskulární onemocnění, a vysoké procento dětí ve věku mezi 3 a 17 lety trpí nadváhou.

Míra obezity, nadváhy a zubního kazu u dětí/mládeže

Zdravá výživa dětí a dospívajících je prioritou národní politiky v oblasti veřejného zdraví. Výživa a fyzická aktivita jsou určující faktory dobrého zdraví a jsou předpokladem pro zajištění optimálního růstu a vývoje dětí a dospívajících - věku, ve kterém se formují návyky související se zdravým životním stylem.

Národní reprezentativní průzkum provedený mezi žáky ve věku 6–19 let v Bulharsku v období 2010–2011 ukázal, že prevalence nadváhy činila 30,2 % a obezita 12,7 %. Srovnání odhalilo znepokojující tendenci ke zvýšení obezity u dětí v Bulharsku. Snižování obezity je klíčovým úkolem všech strategií výživy a zdraví přijatých Evropskou unií a Světovou zdravotnickou organizací v posledních letech.

V rámci Národního akčního plánu „Potraviny a výživa“ (2005–2010) Ministerstva zdravotnictví, byly zpracovány následující dokumenty podporující zdravou výživu u dětí: Potravinové pokyny pro doporučení zdravé výživy studentů 7- 19 let v Bulharsku; Nařízení o zdravé výživě ve škole; Byla aktualizována sbírka receptů pro studentské jídelny a bufety; byla vyvinuta týdenní snídaňová menu; účast na přípravě a zahájení národní strategie a nařízení pro její provádění „Ovoce do škol“. V Bulharsku se pořádají každoroční akce zaměřené na problematiku nadváhy a obezity u dětí: Národní týden péče o obezitu, Evropský den obezity a Evropský den pro zdravé jídlo a vaření. Statistiky neprokázaly žádné změny v prevalenci nadváhy nebo obezity. Podle údajů zveřejněných na konci roku 2018 je Bulharsko jednou ze zemí EU s vysokým výskytem nadváhy a obezity v raném dětství spolu s Řeckem, Českou republikou a Velkou Británií.

V roce 2015 přijalo ministerstvo zdravotnictví v Bulharské republice Národní program prevence orálních onemocnění u dětí ve věku 0 až 18 let, který předpokládá různé profylaktické činnosti, včetně fluoridačních a školních vzdělávacích programů. Program je vyvíjen v souladu s přijatou Národní strategií v oblasti zdraví (2014–2020). Výsledky epidemiologické studie o orálním zdraví dětí v Bulharsku naznačují, že údaje o výskytu zubního kazu vykazují vyšší hodnoty prevalence než globální cíle WHO. Relativní podíl 5-6letých dětí bez zubního kazu je pouze 28,87 %. S rostoucím věkem klesá relativní podíl dětí bez kazů. Ve věku 12 let je relativní podíl zdravých dětí 21,31 %, zatímco 18letých je pouze 8,31 %. Porovnání výsledků podle osídlení ukazuje vyšší relativní podíl dětí bez kazu ve městech než ve venkovských oblastech.

Nedávné studie v Bulharsku ukazují zvýšenou spotřebu balených přírodních minerálních vod i minerálních vod z veřejně dostupných zavlažovacích míst (stanic) obsahujících více než 1–1,5 mg / l fluoru. Volný přístup k minerálním vodám s takovým obsahem fluoru je nezbytným

předpokladem zvýšeného obsahu fluoridů u dětí do 7 let. Přítomnost dentální fluorózy ve volném přístupu k různým zdrojům fluoru, které nabízejí moderní životní podmínky, prokazuje nedostatečné povědomí o profylaxi zubního kazu fluoridy.

Zdroje:

National Programme for the Prevention of Oral Diseases in Children from 0 to 18 years of age in the Republic of Bulgaria 2015-2020

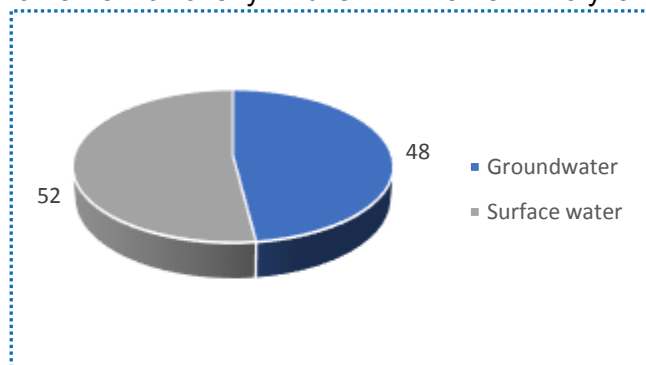
Dimova, A. et.al. 2018. Bulgaria. Health system review, Health Systems in Transition, Vol. 20 No. 4 2018,p. 166

National epidemiologic study for the oral health status establishment in three age groups of children in Bulgaria, report, Dec. 2011: 3-5. [in Bulgarian]

Přístup k čisté pitné vodě

Zdroje pitné vody v Bulharsku

Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi má Bulharsko relativně významné zdroje sladké vody, a to jak absolutně, tak v přepočtu na jednoho obyvatele. Podle údajů Eurostatu za rok 2015 se Bulharsko řadí na 52. místo na světě v rámci přístupu k pitné vodě (99,33%), s nejvyšší mírou v roce 1994, za posledních 25 let (99,9%). Vodní zdroje v Bulharsku jsou tvořeny hlavně vnějším přílivem a nerovnoměrně rozloženým územím země. Analýza předpokládané spotřeby vody v domácnosti a vnitřních zdrojů vody naznačuje, že Bulharsko není zemí, kde se klade na vodu důraz.

Zdroje vody

Povrchová voda je hlavním zdrojem zásobování pitnou vodou. Povrchová voda představuje 52% celkové odebrané surové vody a podzemní voda dalších 48%. Podzemní voda má ve všech povodích

dobré kvality i přes znečištění dusičnany. 79 % odebrané podzemní vody se používá pro veřejné zásobování vodou; 17% pro průmysl; 2% pro zemědělství, lesnictví a rybolov; 2% na služby. Zbytek se používá k zavlažování. Povrchová voda je znečišťována domácí vodou z městských kanalizačních systémů a nezpracovanou průmyslovou odpadní vodou vypouštěnou do řek (MoEW, 2014).

Mají školky/školy přístup k bezpečné vodě z vodovodu?

Většina školek a škol má přístup k bezpečné vodě z vodovodu. Balená pramenitá voda, kterou má obec nebo její rodiče poskytovat, je však poměrně rozšířená. Jedním z hlavních problémů s přístupem ke kvalitní pitné vodě je zastaralá síť pro zásobování vodou v zemi a také snadný a volný přístup k veřejným fontánám minerální vody.

Zdroje:

Executive Environment Agency: <http://eea.government.bg/bg/soer/2011/water/water1>

Danube water program: <https://sos.danubis.org/eng/country-notes/bulgaria/>

Valkova, K. et.al. 2018. Situational analysis on equitable access to water and sanitation in Bulgaria

Ministry of Environment and Water (MoEW): <https://www.moew.government.bg/en/>

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

Existují požadavky/předpisy pro konzumaci nápojů ve školách?

V mateřských školkách a školách neexistují žádné zvláštní předpisy týkající se pití. Doporučení pro zdravou výživu však obsahují doporučená množství vody denně. Tématem se zabývá několik dokumentů, např. vyhláška č. 9 ze dne 16.09.2011 o zvláštních požadavcích na bezpečnost a kvalitu potravin nabízených ve školkách, školních jídelnách a maloobchodních zařízeních na území škol a školek, jakož i jídla nabízeného na organizovaných akcích pro děti (naposledy aktualizováno dne 11. 4. 2016). V roce 2018 byla zahájena kampaň na podporu spotřeby vody z vodovodu v zařízeních pro péči o děti. V současné době je v dětských zařízeních poskytována balená minerální, pramenitá a stolní voda v případech, kdy je zajištěn přístup k bezpečné vodě z vodovodu a neexistují žádná omezení zdravotnické úřady pro jeho použití. To by mělo být podpořeno motivovaným rozhodnutím ředitele příslušné mateřské školy.

Zdroje:

The Ministry of Health in Bulgaria, "Healthy Nutrition Recommendations" for different age groups, <http://ncpha.government.bg/index.php?lang=en>
Ordinance 9 from 16.03.2001 on the quality of water intended for drinking and household purposes

Česká Republika

Konzumace nápojů u dětí a dospívajících

Výsledky výzkumu návyků konzumace nápojů prováděného v roce 2016 na vzorku školních dětí:

- Více než 90 procent dětí pije slazené nápoje pravidelně, téměř 30 procent dvakrát týdně. Každé 12. dítě pije slazené nápoje každý den. Polovina denně konzumovaných cukrů ze skupiny vzorků pocházela z nápojů.
- Nejčastěji konzumované nápoje: voda 46,1 %, voda se sirupem 25,5 %, čaj 19,6 %, minerální a slazená minerální voda 2 %, cola, šťáva 2 %, mléko 1 %.
- Frekvence pití slazených nápojů: téměř denně 8 procent, 2 krát týdně nebo více 30 procent, nepije 7 procent.
- Konzumace nápojů během školního dne: velmi malé množství během dopoledne. 20 procent dětí ráno doma nepije, více než 10 procent pije pouze 3x denně nebo méně často.

Zdroje:

Research results „Jak pijí české děti“ (What Czech children drink), MUDr. Petr Tláškal, AquaLife Institut, May 2016

Míra obezity, nadváhy a kazů u dětí/mládeže

Česká republika je čtvrtou nejvíce obézní zemí v Evropě. Přibližně 5 - 10 procent dětské populace je obézních. Podle COSI trpí nadváhou a obezitou 23 procent českých dívek a 24 procent českých chlapců. Přibližně 154 000 dětí do 16 let trpí obezitou, z toho 85 000 obézních dětí s komplexními metabolickými změnami a 34 000 těchto dětí trpí extrémní obezitou (COSI, 2016). Uvádí se, že každý pátý chlapec v České republice má vyšší než normální hmotnost (SZÚ, 2013). Výskyt obezity u dětí se během 20 let (1996–2016) výrazně zvýšil, ale během posledních pěti let (2011–2016) zůstal stabilní, v současné době je to kolem 10 procent. Zkoumaný vzorek ukazuje tyto výsledky: celkem 8,1 procent dětí s nízkou hmotností (2 % pod 3. percentil), normální hmotnost mělo 74,1 procent dětí, nadváha 7,5 procent a obézních 10,3 procent. Chlapci měli vyšší pravděpodobnost větší hmotnosti než dívky, ale rozdíl byl pouze 2,2 procenta ($p = 0,002$). Významné rozdíly v tělesné hmotnosti byly zjištěny ve vztahu k věku.

Zdroje:

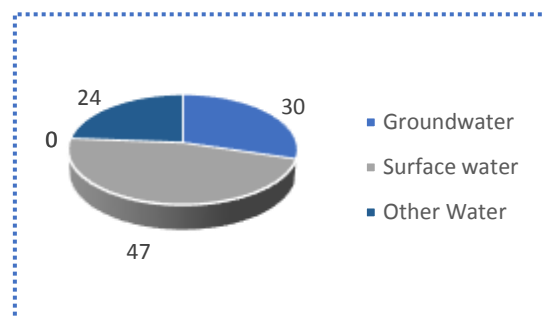
COSI (2016): WHO European Childhood Obesity Surveillance Initiative (COSI). World Health Organization. Výsledky studie „Zdraví dětí 2016“, SZU, 2016

Přístup k čisté pitné vodě

Zdroje pitné vody v České republice

Veškerá podzemní a pramenitá voda je čištěna před její přeměnou na „pitnou“ vodu. Hygienické požadavky na pitnou vodu (kontroly, balená voda, chemické, fyzikální a mikrobiologické limity) stanoví vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 252/2004 Sb.

V České republice jsou za zásobování vodou odpovědné obce, některé mají smlouvy se soukromými poskytovateli. Kvalita pitné vody dodávané vodárenskými společnostmi v České republice je na velmi vysoké úrovni. Jakýkoli zápach, zákal nebo zbarvení vody je způsobeno reakcí přepravované vody s vnitřním

povrchem potrubí a ve velké většině případů je to pouze estetický, ale nikoli zdravotní problém.

Mají školy přístup k bezpečné vodě z vodovodu?

Všechny školy v České republice mají přístup k bezpečné vodě z vodovodu.

Zdroje:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Vodn%C3%AD_hospod%C3%A1%C5%99stv%C3%AD_v_%C4%8Cesku

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

Existují požadavky/předpisy pro konzumaci nápojů ve školách?

Mateřské školky: Podle platné legislativy musí být v mateřských školách po celý den zajištěn pitný režim. Na množství tekutin k pití se právní předpisy nevztahují. Sortiment pitného režimu volí odborní pracovníci mateřských škol. Nápoje by neměly být příliš slazené, měly by být přírodní, černý čaj by neměl být nabízen příliš často. Děti zvyklé pít neslazené nápoje by se neměly učit pít slazené nápoje.

Základní školy: tak zvaná "Pamlsková vyhláška" stanovuje, které nápoje a potraviny nelze ve školách nabízet. Vyhláška definuje požadavky na potraviny včetně nápojů, které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních. Nabízené k prodeji nebo prodávané mohou být potraviny, které: a) neobsahují sladidla a nealkoholické nápoje s čajovým extraktem, b) neobsahují trans mastné kyseliny získané z částečně hydrogenovaných tuků nebo c) nejsou to energetické nebo stimulující nápoje nebo potraviny určené pro sportovce nebo osoby se zvýšenou fyzickou výkonností. Nabízené k prodeji, prodávané nebo inzerované mohou být ovocné a zeleninové šťávy a nektary bez přídavku cukru, což znamená všechny monosacharidy a disacharidy s energetickou hodnotou vyšší než 3,5 kcal / g ze zdrojů jiných než ovoce a zelenina a mléčné výrobky bez mléčného cukru; přidané cukry jsou definovány jako cukry obsažené v potravinách, zejména med, slad, melasa, všechny sirupy nebo dvakrát nebo více zahuštěné ovocné nebo zeleninové šťávy, pokud jsou použity pro jejich sladící vlastnosti.

Výživové pokyny pro školní stravování, Ministerstvo zdravotnictví ČR: Dětský pitný režim by měl být založen na vodě a jiných neslazených nápojích. Dětem by proto měl být ve školní jídelně vždy nabídnut neslazený, nemléčný nápoj. Pokud je nabízen slazený nápoj, měl by být vždy nabízen i neslazený nápoj. Obyčejná pitná voda by měla být pravidelně nabízena nejen během jídla ve školní jídelně, ale také během dne v rámci pitného režimu.

Ve skutečnosti by školní jídelna měla vždy nabízet neslazený nemléčný nápoj (ve formě vody, neslazeného ovocného čaje nebo jiného neslazeného čaje, ve výjimečných případech minerální vody). Pouze jako druhá volba by měla nabízet mléko (slazené nebo neslazené) nebo nealkoholický slazený nápoj.

Zdroje:

Nutritional guidance for school food provision, Ministry of Health Czech Republic, 1.9.2015

Vyhláška o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních (Decree on food requirements for which advertising is admissible and can be offered for sale and sold in schools and school establishments), Ministry of Education Czech Republic, 29.8.2016

Německo

Konzumace nápojů u dětí a dospívajících

Děti ve věku od 5 do 10 let vypijí asi 800 - 900 ml tekutin za den, z toho 41 až 45 % je voda, asi 27 % ovocné šťávy a 19 % limonády. Chlapci, kteří dospívají (14–18 let), pijí přibližně 2 262 ml/den, z toho 1 069 ml vody, 116 ml kávy a černého čaje, 82 ml bylinných a ovocných čajů, 460 ml ovocných šťáv, 505 ml limonády a 30 ml nápojů z ovocných šťáv nebo jiných nápojů. Dívky v této věkové skupině pijí mnohem méně než chlapci, okolo 1909 ml/den. Jejich pitný režim se dělí na 963 ml vody, 118 ml kávy a černého čaje, 160 ml bylinkových a ovocných čajů ochucených, 383 ml ovocných šťáv, 260 ml limonády a 24 ml jiných nápojů z ovocných šťáv.

Zdroje:

Max Rubner Institut (Hg.) (2007), Forschungsbericht EsKiMo – Ernährungsstudie als KiGGS-Modul, Bonn, Berlin, Paderborn, Seite 51
https://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/Ernaehrung/EsKiMoStudie.pdf?__blob=publicationFile (Access: 19.11.2018) P. 51
 Max Rubner Institut (Hg.) (2008), Nationale Verzehrsstudie II: die bundesweite Befragung zur Ernährung von Jugendlichen und Erwachsenen, Karlsruhe, Seite 54
https://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/Ernaehrung/NVS_ErgebnisberichtTeil2.pdf?__blob=publicationFile (Access: 16.11.2018) P.54

Míra obezity, nadváhy a zubního kazu u dětí/mládeže

9 % dětí ve věku 3 až 6 let, které byly vyšetřeny, má nadváhu, z nichž 2,9 % je obézních V kategorii dětí ve věku 7 až 10 let trpí nadváhou 15 %, z toho 6,4 % bylo obézních. Ve skupině dětí ve věku 14 až 17 let mělo nadváhu 17 %, z toho 8,4 % bylo obézních. Osm z deseti dětí ve věku 12 let (81,3 %) je zcela bez zubního kazu. Díky těmto číslům je Německo v mezinárodním i celosvětovém srovnání zhruba ve středu.

Zdroje:

Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (<https://www.bzga-kinderuebergewicht.de/vertiefende-informationen/fakten-und-folgen/uebergewicht-in-zahlen/>, Zugriff: 19.11.2018) Primärquelle: KiGGS
 Source: Kassenärztliche Bundesvereinigung, Bundeszahnärztekammer (Hg.) (2016): Fünfte deutsche Mundgesundheitsstudie (DMS V). Berlin, S.8
https://www.bzaek.de/fileadmin/PDFs/dms/Zusammenfassung_DMS_V.pdf (Zugriff: 19.11.2018)

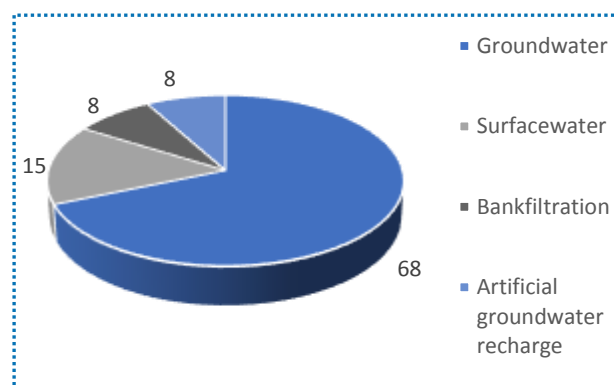
Přístup k čisté pitné vodě

Zdroje pitné vody v Německu

Pitná voda v Německu: 62 % podzemní vody, 8 % pramenité vody, 17 % upravené povrchové vody. Zbývajících 13 % pochází z jiných vodních zdrojů, například přímo z jezer, řek a přehrad.

Mají školky/školy přístup k bezpečné vodě z vodovodu?

V Německu je zaručený přístup k bezpečné vodě z vodovodu, protože kvalita vody z vodovodu má vlastní zákonná ustanovení.

Zdroje:

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

Umweltbundesamt (UBA) (2016), Rund um das Trinkwasser, Dessau, Seite 9, 43
https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/479/publikationen/uba_rund_um_das_trinkwasser_ratgeber_web_0.pdf (Access: 19.11.2018) P. 9, 43

Existují požadavky/předpisy pro konzumaci nápojů ve školách?

Ve školách neexistují žádné požadavky/předpisy podle zákona, ale existuje mnoho programů, jako například „Trinken im Unterricht“ nebo „Wasser macht Schule“, které nabízejí informace a vzdělávací materiály pro děti všech věkových kategorií.

Zdroje:

<https://www.trinken-im-unterricht.de/> (Access: 19.11.2018)

<https://www.wasser-macht-schule.de/> (Access: 19.11.2018)

<http://www.fke->

[do.de/index.php?module=page_navigation&index%5Bpage_navigation%5D%5Baction%5D=details&index%5Bpage_navigation%5D%5Bdata%5D%5Bpage_navigation_id%5D=140](http://www.fke-do.de/index.php?module=page_navigation&index%5Bpage_navigation%5D%5Baction%5D=details&index%5Bpage_navigation%5D%5Bdata%5D%5Bpage_navigation_id%5D=140) (Access: 19.11.2018)

Itálie

Konzumace nápojů u dětí a dospívajících

Podle průzkumu CENSIS pije minerální vodu 90,3 % Italů, 79,7 % pije nejméně půl litru denně. Italové mají také velkou spotřebu balené vody, v průměru 206 litrů na osobu za rok: o 29 litrů více než Němci (o 16,4 % více), o 84 litrů více než Francouzi (+ 68,9 %), 85 litrů více než Španělé (+ 70,3 %), o 173 litrů více než Briti (+ 524,4 %) a o 96 litrů více, než je průměrná hodnota EU (+ 87,3 %).

Většina Italů dává přednost pití balené vody, vodě z kohoutku dává přednost pouze 27 procentům dotazovaných.

Zdroje:

CENSIS (Il valore sociale rilevato del consumo di acque minerali) - Roma febbraio 2018

Míra obezity, nadváhy a zubního kazu u dětí/mládeže

Podle nejnovějších údajů Světové zdravotnické organizace je Itálie na prvním místě ve výskytu dětské obezity v Evropě. V Itálii mají 3 z 10 dětí problémy s obezitou/nadváhou. Vyšší prevalence jsou zaznamenány v jižních a středních regionech, i když rozdíl se mírně snížil: 21,3 procenta jsou děti s nadváhou, 9,3 procenta jsou obézní, včetně těžce obézních dětí, kterých je 2,1 procenta, obézní ženy (21,7 procent) a ženy s nadváhou činí 8,8 procent, zatímco obézní muži činí 21,0 procent a muži s nadváhou 9,7 procenta obyvatel. Na druhou stranu dětí s podváhou je 1,4 procenta.

13

Hlavní příčiny:

- Děti mají málo pohybu.
- Rodinný kontext: v případě obézního rodiče je prevalence dětí s nadváhou vyšší
- Nevhodné stravovací návyky.
- Nesprávné vnímání tělesné hmotnosti dítěte matkou: 50,3 procenta matek dětí s nadváhou a 12,2 procenta matek obézních dětí považuje své dítě za dítě s normální hmotností.

Zdroje:

OKkio alla SALUTE - Surveillance system on overweight and obesity in children promoted and funded by the Ministry of Health / CMM

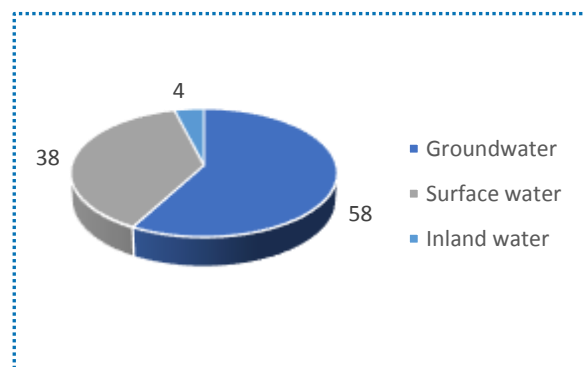
Přístup k čisté pitné vodě

Zdroje pitné vody v Itálii:

Podzemní voda: 58 %

Povrchová voda (vodní tok, přírodní jezero, umělá nádrž): 38 %

Vnitrozemská voda: 4 %

Mají školy přístup k bezpečné kohoutkové vodě?

Přestože se v posledních letech stále více školních zařízení rozhodlo zcela vyloučit

používání plastových lahví s nápoji v rámci školního oběha nebo o přestávkách, není zatím známo, kolik školních jídelen nabízí pouze kohoutkovou vodu. Co přimělo italské školy, aby se rozhodly nabízet jen kohoutkovou vodu? Jedním z hlavních důvodů je rostoucí povědomí

o ekologické udržitelnosti. Využívání kohoutkové vody umožňuje pozitivně přispívat k řešení environmentální krize a snižovat produkci odpadů. Dalším důvodem pro využívání veřejné vody jsou významné ekonomické úspory, které tato volba přináší; láhev vody ve skutečnosti stojí tři sta až tisíckrát více, často zatěžuje rozpočet školy nebo rodinu. A konečně vyšší spotřeba veřejné vody vybízí samotné obce, aby zvýšily pravidelné kontroly vodovodní sítě, a tím zajistily bezpečnost pitné vody.

Zdroje:

ISTAT - Censimento delle acque per uso civile (anno 2017)

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

Existují požadavky/předpisy pro pití na školách?

V Itálii má každá škola vlastní regulaci, která zohledňuje národní nutriční údaje (Pokyny pro zdravé stravování - INRAN 2003) a mezinárodní nutriční údaje (WHO 2003) a také Kritéria pro environmentální a sociální udržitelnost (PAN GPP, DL 264/2013).

Slovensko

Konzumace nápojů u dětí a dospívajících

Studie mezi slovenskými adolescenty odhalila, že příjem nealkoholických nápojů (nápoje s přidaným cukrem, nápoje s přírodním cukrem) je u chlapců: 51 % z celkového denního pití, u dívek 47 % z celkového denního pití. Dospívající pijí méně vody a nekalorických nápojů (neslazený čaj, nápoje s nekalorickými sladidly).

Zdroje:

Fidler Mis, N., Kobe, H., Štimec, M. Dietary intake of macro- and micronutrients in Slovenian adolescents: comparison with reference values. *Ann. Nutr. Metab.*, 2012, vol. 61, št. 4, 4. page.

Míra obezity, nadváhy a zubního kazu u dětí/mládeže

Podle údajů z roku 2013 je ve věku 6-9 let 14 % chlapců s nadváhou a 6,9 % obézních (celkem 21 %). Mezi dívkami je 15,7 % s nadváhou a 6,6 % obézních (celkem 22,3 %). (Korošec A., 2018) Ve věku 11–15 let je 21 % obézních chlapců a 13,3 % dívek. (Jeriček Klanšček H.et al., 2014).

Pouze jedna třetina dětí ve věku 3–4 let má zubní kazy. (Vošnjak A., 2014). Z 12letých dětí má 42 % dětí ve Slovinsku kompletně zdravé zuby, bez zubního kazu nebo vyjmutých zubů. Slovinsko získalo nejvyšší mezinárodní cenu za preventivní program. (Zupanič M., 2018)

Zdroje:

Korošec A., Gabrijelčič Blenkuš M., Robnik M., Otroška debelost v Sloveniji. Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2018. Ljubljana.

Jeriček Klanšček H., Koprivnikar H., Drev A., Pucelj V., Zupanič T., Britovšek K. Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju med mladostniki v Sloveniji, Izsledki mednarodne raziskave HBSC. NIJZ, Ljubljana, 2014.

Zdravstveni statistični letopis 2015. NIJZ, 2015. Ljubljana.

Sedaj K.a · Lusa L.b · Battelino T.c · Kotnik P.a Stabilization of Overweight and Obesity in Slovenian Adolescents and Increased Risk in Those Entering Non-Grammar Secondary Schools. *Obesity Facts*, 2016.

Zupanič M. Slovenski otroci šampioni po bleščečih zobeh. Delo, 2018.

<https://www.delo.si/novice/slovenija/slovenski-otroci-sampioni-po-blescecih-zobeh-61783.html>

Vošnjak A. Danes ima karies le vsak tretji malček. *Dnevnik*, 2014 <https://www.dnevnik.si/1042671517>

15

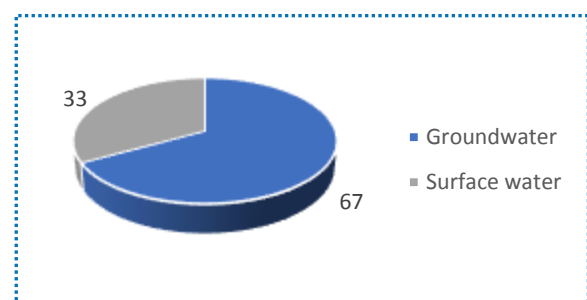
Přístup k pitné vodě

Zdroje pitné vody na Slovinsku

Podzemní voda: 67%

Povrchová voda: 33%

Slovinsko má šest pramenů a řek: Ljubija, Hudinja, Bistrica, Kolpa, Soča a Podresnik. Všechny splňují požadavky na bezpečnou pitnou vodu.

Zdroje:

Uradni list RS, št. 19/04, 35/04, 26/06, 92/06)(ARSO, 2010)

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

Mají školy přístup k bezpečné vodě z vodovodu?

Ve Slovinsku mají všechny školy a školky přístup k bezpečné vodě z vodovodu. Národní ústav veřejného zdraví doporučuje pít vodu z vodovodu, protože Slovinsku disponuje

dostatečnými zásobami pitné vody pro všechny obyvatele. V případě, že voda není vhodná, musí o tom být lidé informováni.

Zdroje:

National institute of Public Health, 2016

<http://www.nijz.si/sl/pitje-tekocin-in-uporaba-energjskih-pijac-pri-otrocih-in-mladostnikih>

Existují požadavky/předpisy pro konzumaci nápojů ve školách?

Ve Slovinsku jsou požadavky/předpisy týkající se pití ve školách (zákon/zákon o výživě ve škole). Uvnitř školy nebo školky a v jejím bezprostředním okolí je zakázáno umístit prodejní automaty na jídlo nebo pití.

Pokyny pro zdravou výživu na školách a školkách:

Během jídla by mělo být dětem a dospívajícím nabídnuto dostatek nápojů, zejména zdravá a bezpečná pitnou vodu. Dětem by měla být nabízena voda nebo neslazený čaj, nikoli ovocné nápoje. Obsahují přidaný cukr a jsou příliš syté, takže děti často nedojídají vlastní oběd. U nejmenších dětí se nedoporučuje nabízet perlivou vodu.

Zdroje:

Act/Law about Nutrition in School, 4.paragraph, 8. point (Zakon o šolski prehrani, 4. člen, 8. točka)

Guidelines for Healthy Nutrition in schools and kindergartens (Smernice zdravega prehranjevanja v VIZ ustanovah, p.17, 30)

Velká Británie

Konzumace nápojů u dětí a dospívajících

Ve Velké Británii již mnoho škol zažilo výhody plynoucí z poskytování snadno dostupné vody z vodovodu prostřednictvím lahví s vodou. Studie ukázaly, že děti ve škole musí pít nejméně 3-4 sklenice vody denně a ještě více při cvičení nebo v teplém počasí. Voda musí být vhodně umístěna na bezpečných a čistých místech, musí být atraktivní pro děti, pokud jde o chuť a teplotu, a děti musí být povzbuzovány a podporovány k pití vody po celý den. Ve Velké Británii existuje od konce 90. let řada zpráv a regulačních dokumentů, které se zabývaly pitnou vodou na školách a jejichž cílem je propagace pitné vody a podpora škol.

Zdroje:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/788884/School-food-in-England-April2019-FINAL.pdf

Míra obezity, nadváhy a kazů u dětí/mládeže

V roce 2010 zahájilo Ministerstvo zdravotnictví kampaň Food in Schools ve snaze bojovat proti rostoucí míře obezity u dětí. Cílem kampaně bylo povzbudit školy, aby vkládali do prodejních automatů ve školách zdravější potraviny a nápoje. Projekt byl vyzkoušen na 500 školách s cílem rozvíjet celostátní přístup k podpoře zdravého stravování a pití u dětí a pomoci školám, učitelům a školským úřadům v dlouhodobějším vývoji podobných programů. Řada skupin ve Velké Británii tvrdí, že příliš mnoho cukru může vést ke zdravotním problémům, jako je obezita, zubní kazy a cukrovka. V roce 2018 vláda zavedla poplatek za prodej průmyslových nealkoholických nápojů - běžně označovaný jako „daň z cukru“ a cílem bylo přimět výrobce nealkoholických nápojů ke snížení obsahu cukru v nápojích. Výrobci nealkoholických nápojů, kteří své nápoje adekvátně upravili, zaplatili poplatek. Tyto peníze směřují k vytvoření fondu na podporu zdraví žáků, který má školám pomoci vylepšit jejich sportovní zařízení a poskytnout dětem přístup k vysoce kvalitnímu vybavení na tělocvik. Od zavedení daně z cukru je také požadován zákaz prodeje všech slazených nápojů ve školách, aby se snížila úroveň obezity a zubního kazu.

17

Zdroje:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/251020/The_School_Food_Plan.pdf

Přístup k čisté pitné vodě

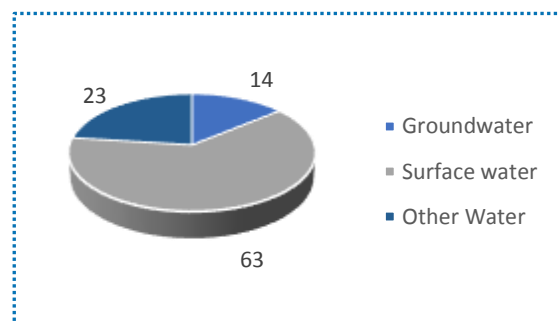
Zdroje pitné vody ve Velké Británii

Podzemní voda: 23%

Povrchová voda: 63%

Ostatní: 23%

Ve Spojeném království zásobují asi 90 procent populace soukromé společnosti.

Mají školy přístup k bezpečné kohoutkové vodě?

Existují tři hlavní způsoby, jak získat přístup ke kohoutkové vodě ve školním prostředí. Chladničky na vodu, vodní fontány a láhve s vodou na stolech. Chladničky na vodu mohou používat buď kohoutkovou nebo balenou vodu. Používají se s jednorázovými kelímkami, poháry nebo se používají k doplňování lahví. Poskytují stálý zdroj chladné, čerstvé, chutné a přístupné vody. Chlazené nebo nechlazené nápojové fontány poskytují uživateli proud vody

pod běžným tlakem v síti, který nevyžaduje kelímek ani nádobu na pití. Některé z nich mohou být vybaveny filtračními systémy. Lahve na vodu na stolech jsou nejjednodušší, nejlevnější a nejúčinnější cestou, jak do sebe mohou děti dostat kohoutkovou vodu. Láhev může dodat buď škola nebo ji lze přivést z domova. Použití lahví na více použití je také dobrým způsobem, jak dětem představit téma plastového odpadu a recyklaci.

Zdroje:

Report on the Quality of Drinking Water in the European Union, 2016 (examining the Member States' reports for the 2011-13 period). <http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/reports/EN.pdf>

Existují požadavky/předpisy pro konzumaci nápojů ve školách?

Předpisy pro vzdělávání, které v roce 1999 vydalo ministerstvo školství a dovedností (DfES), uváděly: „Škola musí mít dostatečnou zásobu vody pro běžné účely včetně zásobování pitnou vodou.“ Kromě toho Národní standard zdravé školy z roku 1999 stanovil základní požadavek, aby školním dětem byla poskytována čistá pitná voda.

V roce 2005 Panel pro školní hodnocení jídel vydal zprávu s názvem „Turning the Tables: transforming school meals“. V této zprávě panel navrhl, aby měli děti a mladí lidé ve škole vždy snadný přístup k bezplatné, čerstvé pitné vodě. Na základě této zprávy vypracoval DfES v roce 2006 své školní potravinové standardy, které doporučovaly poskytování pitné vody ve školách.

Zdroje:

<http://www.legislation.gov.uk/ukxi/1999/2/contents/made>